

ISTORIA ROMÂNILOR

TOMUL VII

V. A. Urechia

OPERA OMNIA

TIPO MOLDOVA

ISTORIA ROMÂNILORŪ

CURSŪ FĂCUTŪ LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

D. PROFESORŪ V. A. URECHIA

MEMBRU ACADEMIEI ROMÂNE, PRESEDINTE SECȚIUNEI ISTORICE, MEMBRU CORESPONDINTE
ALŪ ACADEMIEI SPANIOLE, ALŪ INSTITUTULUI ETNOGRAFICŪ DIN PARIS, ȘI ALŪ ALTORŪ
DIVERSE SOCIETĂȚI ȘI CONGRESE LITERARE ȘI ISTORICE, MEMBRU FUNDATORŪ
ALŪ ATENEULUI ROMÂNŪ, PRESEDINTELE LIGEI PENTRU UNITATEA
CULTURALĂ A ROMÂNILORŪ, ETC.

PUBLICATŪ

SUB DIRECTIUNEA PROFESORELUI,

DE

COMITETULŪ DE STUDENȚI DIN FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI.

—◆—
SERIA 1774-1800
—◆—

TOMULŪ VII. (ALŪ V^{lea} ALŪ SERIEI 1786-1800)

CU DIVERSE ILUSTRĂȚIUNI

BUCURESCI

—
TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

111, BULEVARDUL ELISABETA, 111

1894

Coperta: *Cristian Almășanu*

Coordonator Colecție: Gh. Buzatu,

Membru Corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

Consultant științific:

Prof. Ilie Zanfir

Proiect editorial: Roxana Alexandra Costinescu

Redactor: *Aurel Ștefanachi*

© Tipo Moldova

Editura Tipo Moldova este acreditată de Consiliul Național al
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (C.N.C.S.I.S.) **99/2010**

Ediție anastatică

Iași, 2010

Tipo Moldova,

E-mail: office@tipomoldova.ro

www.tipomoldova.ro

ISTORIA ROMÂNILORŪ

TOMUL VII ALŪ SERIEI 1774—1800

ALŪ VLEA ALŪ SERIEI 1786—1800

CĂTRE SPRIJINITORII ACESTEI PUBLICAȚIUNI

Dămă aci ală VII^{lea} volum ală publicațiunei năstre. Credămă că in optă volume se va putea cuprinde perióda istorică dintre 1774—1821.

Tipografulă și eă ne-amă înșelată! Materialulă adunată și pusă in ordine, va da, nu 8, ci celă puțin 12 volume.

Cu volumulă de față terminămă secolulă ală XVIII^{lea}. Inainte de a păși mai departe, consultă respectuosă pre sprijinitorii lucrărei, decă socolă utilă să mergemă inainte cu volumele 8—12, ori decă oprindu-ne deocamdată la 1800, să ne întórcemă a publica volume din o serie mai dinainte de 1774, bună-órá acea de la 1700—1774, séu să descindemă și mai adânc in secolulă ală XVII^{lea}?

După cum va fi dorința majorității subscriitoriloră noștrii, așa se va face.

V. A. Urechiă

ISTORIA ROMÂNILORŪ

I

Isvóre. Scriitorii anteriori despre a II-a Domniã a lui Alexandru Ipsilant

În anteriorul nostru volumã amã terminatã Domnia lui Alexandru Moruzi, pênã la revenirea lui Alex. Ipsilante în a doua Domnie, la Munteni, și din Istoria Moldovei amã strãbãtutã pênã la mazilirea lui Mihai-Vodã Suțu și înlocuirea lui prin Alexandru Calimah.

Principalele isvóre de consultatã pentru Domnia a II-a la Munteni a lui Alexandru Ipsilante, le aflãmũ tot în documentele interne române, mult mai importante decãt cele ce ni le oferã colecțiunea, de altmintrelea admirabilã, ce publicã Academia Romãnã, sub numele lui Hurmuzachi.

În primulũ locũ, la documentele interne, staũ tot codicele Domnesci conservate la Archiva Statului.

Aceste codice sunt cele cu numerile XXXII—XXXVIII¹.

Condica XXXII, folio, hãrtie, coprinde 155 file.

1. Cod. XXXIII folio, hãrtie 3 capele fãrã tablã de materii, 470 de file.

Avemũ de observatũ însã cã Cod. XXXIV. (în folio, de 267 file) coprinde, cu începere de la pag. 168, câte-va documente strãine Domniei lui Alexandru Ipsilant, fiindũ din Domnia lui Ión Gh. Caragea din 1813.

Condica XXXV în folio de 439 file, hãrtie tricapelã, scrisã de mai multe condeie, coprinde mai multe acte relative la justiție, din 1797 Aprile 6 pãnã la Noembre 20. În urma tablei de materii mai urmẽzã unũ documentũ din 1797, Iunie 2.

Cod. XXXVI (în folio, lacunar la început, cãci îi lipsescũ 17 file și de rea conservațiune) coprinde diverse acte de la Alexandru Ipsilant, pênã la fila 109 și verso; apoi acte de la Ión Constantin Gheorghe Hangerliu, începând de la fila 110 și verso, dupã care condica nu mai e numerotatã, fiind foile albe.

Condica XXXVII este cu tótul impropriũ înregistratã la Archivã, pe numele lui Alexandru Ipsilant, cãci de la acestũ Domnũ nu coprinde decãt primulũ actũ, dupã fila 1 și verso; restulũ, de 218 file, coprinde acte de la 1803 la 1805.

Cod. XXXVIII, tot asemenea este reũ înregistratã pe numele lui Alexandru Ipsilant, de óre-ce de la fila 1 pãnã la 12 nu coprinde de cãt acte din Domnia lui Constantinũ Gheorghe Hangerliu, 1798.

TABLA DE MATERII DIN TOMUL VII

	Pagina
Către sprijinitorii publicației	5
CAP. I.— <i>Isvóre. Scriitori anteriori despre a doua domnie a lui Alex. Ipsilant</i>	
Despre Codex No. XXXII (în notă)	7
» » » XXXIII »	7
» » » XXXIV »	7
» » » XXXV »	7
» » » XXXVI »	7
» » » XXXVII »	7
» » » XXXIII »	7
Bibliografia externă	8
Albert Sorel	8
Albert Vandal	8
Sergie Tatischeff	8
Zilot, Fanuța	8
Dr. Caracaș ca poet	8
Aaron Florian	8
Laurian despre A. Ipsilant	8
Dionisie Eclisiarcul	9
Mazilirea lui Moruz și numirea lui A. Ipsilant	9
Cronologia acestor Domni după documente	9—10
Căimăcămia după A. Moruz (în notă)	10
Primul Divan al lui A. Ipsilant	10
Anul morții lui Enache Văcărescu (notă)	10
Boerii de mâna două din Divanul lui A. Ipsilant	11
Boerii din opoziție în Divan	12

I L U S T R A Ț I U N I

	Pagina
Marca familiei Hangeri	154
Sigilul mijlociū alū luī Hangeri	»
Medalia luī Hangeri	226
Sigilulū mare alū luī Alex. Calimah	261
» micū » » » »	»
Semnătura facsimilată a luī Alex. Calimah	»
» » a luī Iacob Mitropolitulū	264
Filigranul hârtiei hrisovulū bisericeī Talpalarilor	266
Sigilulū mare alū luī C. Ipsilant	282
» mijlociū alū luī C. Ipsilant	»
Facsimile de semnături a câțī-va boīerī din Divanū	283
Facsimile a semnăturēi luī C. Ipsilant	284 și 287
» » » » Const. Caragea	289
» dupē documentū de la 1798	513

ERATA LA VOLUMUL VII

Negreșit sunt multe erori strecurate în volum. Tipografiile noastre n'au corectorul propriu și revizuirea ultimei corecturi se face — decât se face — cum dă Dumnezeu! Adaoșe la acosta, că secretarii mei, unii mai radicali etimologiști, alții mai fonetiști, au împeștriat tipărirea, cu propriile lor sisteme ortografice. Speru totuși că neconsecvențele grafice și ortografice nu voru degusta din cale afară pe lectoru și că bunulu simțu și iubirea de istorie voru triumfa asupra neplăcerii cășunată de babilonia ortografică.

Sunt însă unu numărū de erori cari atingū inșeși faptele și dar mă sînt obligatū a le releva aci.

La pag. 18, alū 6-lea rîndū de jos numărîndū, să se citescă: *cherhanéoa* în locū de *chelhanéoa*, adică fabrica.

La pag. 36 rîndulū 4 din note, a se ceti: *china-gramata* în locū de *latina-gramata*.

La pag. 158 din eróre s'a ăisū că: «*Comodia*» acolo publicată e de la finea secolulū XVIII^{lea}, când este de la începutulū celū următorū. De altmîntrelea acéstă «*Comodie*» publicată la finea secolulū XVIII^{lea} este deopotrivă oglinda finei acelu secolū ca și alū primilorū 30 de anī din ceīu următor.

La pag. 159 a se suprima din titlulū capitolulū XIV vorbele: «*Biserica și școla*» pentru că despre aceste se tratéză la cap. XV (pag. 162).

La pag. 187 cifra XV a se ceti XVI.

La pag. 192 cifra XVI a se ceti XVII.

La pag. 194 rîndulū alū 4-lea, numărîndū din jos în sus, citește 1798 în locū de 1797.

La pag. 232 rîndulū 13, citește 1798 în loc de 1788.

La pag. 283 în nota a 2-a rîndulū 3, citește: 20 Ianuar 1799, în loc de 1790.

La pag. 248 rîndul 16 citește: 1799, în locū de 1790.

La pag. 256 amū amîntitū după Naum, File de ciaslovū și alții, că Moruzi a fostū proclamatū Domnū la 8 Februar 1799 și că la 18 Februarie în același

anŭ, Hangeri arŭ fi fost ucis. In «Convorbiri Literare» No. 7 din 1892, D-F. Lahovari a publicatŭ unŭ documentŭ cu data de 9 Februarŭ, 1799 ca provenindŭ de la Căimăcămia țerei Românesce. E de sigurŭ o eróre, căci de și Al. Moruzi a fost proclamatŭ Domnŭ la Constantinopole la 8 Februarie, Hangeri a căutatŭ a domni până la 18 Februarie și era materialmente imposibilŭ ca la 9 Febr. să existe în Bucurescei o Căimăcămie a lui Moruzi. Aci nu avemŭ dar de a îndrepta noi data, ci *Convorbirile Literare*.

Pag. 382. Documentulŭ publicatŭ aci pentru popa Ion Brat Manea Brutaru, din 31 Maiŭ 1798, din eróre s'a mai reproduș și la pag. 392.

Pag. 333. Aliniatulŭ alŭ 3-lea rîndulŭ 2 să se citescă: *Egriapi*, în locŭ de *Egri-api*.

Pag. 328. Documentulŭ penultimŭ, rîndulŭ ântei, citesco: Târgșorŭ (Prahova) în locŭ de târgșoru Prahova.

Pag. 328. Documentulŭ ultimŭ rîndulŭ 2 citește vorba din urmă: *volnicesce*.

Pag. 399. Documentul alŭ doilea este din 1798 Iunie 6, iar nu din 1799.

Pag. 413. In penultimulŭ rîndŭ alŭ documentulŭ adaugă data de 1798, înainte de vorbele Iunie 24.

La pag. 426 din eróre s'a reproduș hrisovulŭ de orânduiala mînastirilorŭ, deja reproduș la pag. 377.

Pag. 457, rîndulŭ ânteiŭ citește: Vlah. în loc de Zlah.

Pag. 459, rîndulŭ ultimŭ citește: 1798 în locŭ de 1708.

Pag. 487, rîndulŭ 8 citește: 1798 în locŭ de 4798.

Pag. 504 rîndulŭ 7 citește: 1799 în locŭ de 1798.

Pag. 506, rîndulŭ 2 citește: 1799 în locŭ de 1798.

Pag. 524, rîndulŭ 29 citește: 1799 în locŭ de 1798.
